

GARAI GÁBOR: ZSÚFOLT NAPOK

Nem akármilyen költőt mutatok be. Nem is először mutatom be tulajdonképpen. Életem első bírálatát mondtam el élete első verseiről gimnáziumom önképzőkörében tíz éve. Negyedik voltam akkor, ő „már” ötödikes. Akkor, jól emlékszem, majdnem „érthetetlen” formabontó kísérletekkel jelentkezett s én, a nemrég még matematikai érdeklődésű, a konzervatív iskola szerint támadtam. Lám, nagyot fordult a világ: belőle a formák, a rend hű öre lett, magam a formátlan nagy indulatok védőjévé szegődtem. Ki tudja, mi lesz tíz év múlva.

Most 27 éves, egy szeretettel, okosan, gondosan szerkesztett, szép kiállítású, s ami a legfontosabb, igen jó kötet boldog birtokosa. Garai Gábor — szerencséjére — nemzedékének az „irodalmi életformával” való ismerkedéséből kimaradt. Azzal foglalkozott, hogy emberi életet élt és verseket írt.

Az exhibicionizmus görcsös kötelezővé válásának már-már fázasztó mutatóványai hiányoznak ebből a költőből. Neki az irodalom csak csupán az alkotás gyönyöreit adta meg — az élvezés alázatos gyönyöreire: hálából — s nem adott irodalmi barátot és ellenséget, kritikust, hozzászólót, díjat, támadót.

Lírájának első szembeszökő sajátága köztelen érdeklődése. Témákat nem keres, esze, de szíve sem biztatja különösebben heves kutatásra. Ami az ihlet szerencsés és ritka perceiben elékerül; azt szigorú formában megverseli. Ezért, hogy a kötetben belül semmiféle tematikai súlypontozás nem talál az ember. Talán még leginkább a félmúlt hangulatainak birtokbavételéért tett egy-két kezdeményező mozdulatot. Mintha

szívesen nézne vissza, költészete némi távlatot kíván tematikában, hogy színei patinát kapjanak, bensőséges árnyalatokat, a meghittség kifelé is szemléletes színeit. Világát az emlékezés pántha tartja össze, s életét alighanem az emlékgyűjtő szándék viszi előre. De itt is kevéssel beéri, egy gombagyűjtéssel, néhány holmival, egy-két elsuhanó figurával: melettük szinte elhalványul élete nagyobb eseményeinek, apaságának és költőségének szeliden okos konstatálása. Az arányokat, az értékviszonyokat tehát sajátos módon változtatja meg ez a szemlélet, magas színvonalon teremt új mitológiát, mint Krúdy, a nagy, aki világképe centrumában finom falatokkal, illatokkal, száradt csokrok törmelékeivel.

De azért nagyon eleven világ ez mégis. S éppen ez a szerény és bonyolult, halk és igényes alkat bizonyítja csak igazán, miféle időket élünk. Nem szerencsétlenül napipolitizáló. „A kispalag szól” című versére gondolok. Éppen a legjobbakra, a maga törvényei szerint valókra. Néha csak egy-egy szín, vagy név, röpke, de művészi hangúlyos utalás, vagy éppen az emlékezés tárgya bizonyítja: a mi világunkból való költő.

További költői útja kiszámíthatatlan. Kötete nemcsak eredmények foglalata, kísérleteké is. Szerelmi lírájában erősíti a hangját, nagyobb indulattal tüti sorait, másol gondolatai hessegetik kissé kábult, de a szépségekre mindig fogékony álmódosítását. Az első út járható, szükséges is. úgy gondolom, van hozzá tehetség. A másokra már nem mernék biztosat mondani, gondolatait ritkán emeli túl az átlagosság színvonalán.

Hadd írjon még ide, újjongva kel-

lene, de Garainál természetesnek tűnik: szinte tökéletesen versel. Teljesen birtokában van a forma mindenfajta kincseinek, tudja, mikor mi kell. Az alkotás hevében szigorú és bizalmatlan természetű, semmiféle szennyeződést nem tűr, a tárgy túllihegését nem szenvedheti.

A kötet, mint minden jeles, sőt jelentős verskötet, általános tanulsággal is szolgál. Garai nemzedékétől függetlenül fejlődött, kevesebb vérel, sárral és friss harcos élménnyel, kevesebb hangos szóval. Innen, hogy lírájában — a szó jobb, értékörző értelmében — némi herbáriumjellegtel lel az olvasó. De nemzedéke is Garai nélkül fejlődött s sokan közülük egy költészetnélküli költészet akarnak megvalósítani. Igaz, időszerűség nélkül nincs nagy líra. Becsületese elméleti kutatás pedig semmiképpen nem lehet meg nélküle. De arról sem lehet lemondani, hogy a műalkotásokat védő, mert igazságokat kereső harcban *műalkotás* is maradjon, s lehetőleg épségben, nem sánta sorokban, meggyötört, rimbeszedett zsurnalisztika. Mert a mérték mégiscsak ez: Rómából versek és szobrok maradtak meg. Ezért esik jól a nemzedékét szerető és féltő kritikusnak Csoóri maradó érvényű, felelősségteljes szenvedélye, **Eörsi** nagytávlatú intellektualitása, s az, hogy Garai is ilyenfajta maradó szükségénnyel áll melettük, a költészet meghittebb szépségeit és formájának fegyelmet védve.

Gondolom, ebben hajlíthatatlan. Aki nem pazarolta el indulatait, igen elszánt szokott lenni. S ez már politikum ebben a lírában, mert jellemkérdés: magyar költő nem lehet meg elszántság nélkül.

Abody Béla